

Naturskyddsföreningen
Nacka

Boo Miljö- och Naturvänner

Nacka kommun
Planenheten KFKS 2019/60
131 81 Nacka
registrator.plan@nacka.se

2022-03-22

Samrådsyttrande över Detaljplan för utvidgning av Kummelbergets verksamhetsområde, del av Skarpnäs 1:83 och 2:14 m.fl. i Boo, Nacka kommun.

Naturskyddsföreningen i Nacka och Boo Miljö- och Naturvänner har tagit del av samrådshandlingarna för Detaljplan för utvidgning av Kummelbergets verksamhetsområde, del av Skarpnäs 1:83 och 2:14 m.fl. i Boo. För drygt en vecka sedan svarade vi på samrådet för blivande Skarpnäs naturreservat som omger verksamhetsområdet. Eftersom verksamhetsområdet och naturreservatet är ömsesidigt beroende av varandra upprepas här flera synpunkter som framfördes i samrådet för naturreservatet.

Tillåt ingen utvidgning i Kummelbergets verksamhetsområde på bekostnad av naturmark

Kummelbergets industriområde ligger mitt i Nacka-Värmdökilen, en av Stockholms 12 gröna kilar. Märkligt nog nämns inte detta i planbeskrivningen. I miljöredovisningen nämns på ett ställe att industriområdet ligger i en grön kil. I samrådshandlingen för Skarpnäs naturreservat kan man läsa att: *”Skarpnäsområdet är av regional betydelse för den gröna infrastrukturen (RUFs), då det är en del av den gröna kilen från Värmdölandet in mot centrala Stockholm – den så kallade Nacka–Värmdökilen. Området är en betydelsefull del av spridningssambandet för barrskogslevande arter i nord-sydlig riktning.”* Detta är en viktig utgångspunkt för hela frågan om industriområdets utvidgning. Mitt i den gröna kilen ligger Kummelbergets industriområde och utgör en effektiv barriär för den gröna infrastrukturen. I planbeskrivningen sägs förvisso att området ligger inom ett större skogsområde med mera, men det är viktigt att nämna att det är just en grön kil det handlar om.

En naturvärdesinventering (NVI) har gjorts inför planarbetet. Den visar på att det finns områden med höga naturvärden i direkt anslutning till industriområdet.

I planbeskrivningen sägs att *”Två bergshöjder inom strandskyddsområde med höga naturvärden och delvis inom nyckelbiotop har utgått. Ett våtmarksområde inom strandskyddat område, där mindre hackspett rapporterats, har också utgått.”* Det är givetvis bra att vissa delar med höga

naturvärden utgått ur planen. Men föreningarna motsätter sig all utvidgning av industriområdet på bekostnad av naturmark. Den gröna kilen får inte krympa ytterligare, kilens funktion ska inte försvagas. Det kan tyckas som att det är marginellt, men eftersom den gröna infrastrukturen och spridningssambanden i kommundelen Boo ständigt försvagas, så blir den kumulativa effekten större än varje enskild liten försvagning. Det sker bland annat genom ett flertal detaljplaner som knapar på naturmark:

- detaljplaner för Telegrafberget
- detaljplanerna Pylonen, Volten och Amperen
- detaljplan för utvidgning av Kummelbergets verksamhetsområde inklusive buffertzonen

Till detta ska läggas planerna på idrottsanläggningar i ett svagt avsnitt av den gröna kilen i Ramsmora. Även andra detaljplaner i Boo som Verksamhetsområde vid Orminge trafikplats och planer i Dalkarlsängen bidrar till att försämra läget för den gröna infrastrukturen i Boo.

I miljöredovisningen är man inne på samma tanke, att planförslagets negativa påverkan på naturmiljön är större än vad man kan tro. Det står att: *”Även om de ytor som föreslås för exploatering är begränsade, så blir påverkan förhållandevis stor, då ytorna till stor del omfattar områden som klassats med ”högt naturvärde” vilket är den näst högsta klassen enligt SIS-standard. Förslaget till utvidgning av verksamhetsområdet föreslås i en av regionens ”gröna kilar” som även ingår i ett biologiskt kärnområde. Flera av de föreslagna delområdena omfattas även av strandskydd.”* Dessa slutsatser återfinns inte i planbeskrivningen, där det visserligen sägs att områden med höga naturvärden tas i anspråk, men *”Naturvärdena är dock inte unika för området där Naturreservatet Skarpnäs planeras.”* Detta är att tona ned planförslagets konsekvenser. Visst kan man säga att naturvärdena inom planområdet återfinns på andra platser också, men det kan man säga om i princip alla områden med naturvärden. Det finns alltid någon annan plats med motsvarande naturvärden. Själva läget för industriområdet mitt i den gröna kilen gör att även en liten utvidgning av området får konsekvenser. Industriområdets påverkansområde flyttas längre ut i Skarpnässkogen med allt vad det innebär i form av ljud från fläktar, verksamhetsbuller, lukter, ljus med mera. Dessa störningar kommer närmare sjöarna i området, Vittjärn och Krokträskan, som har stora rekreativa värden och upplevelsevärden som kommer att påverkas negativt.

Föreningarna anser att gränsdragningen mot Kummelbergets industriområde ska följa den nuvarande bebyggelsegränsen.

Strandskydd

En förutsättning för planförslaget är att strandskyddet upphävs. Som skäl för att upphäva strandskyddet anges att området behövs *”för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området, 7 kap. 18 c § MB.”* I planbeskrivningen utvecklas skälen på följande sätt: *”Det är som tidigare nämnt redan stor brist på mark för verksamheter inom kommunen. Berörda företag är sedan länge etablerade i området med ett kontaktnät både med andra företag och kunder som avsevärt skulle försvåras vid en omlokalisering. Lokaler kan även vara anpassade på ett sådant sätt att pågående verksamhet innebär stora kostnader att flytta.”* Vi tror inte att detta håller som skäl för att upphäva strandskyddet. Att företag ibland kan behöva flytta är inget onormalt och inget skäl för att upphäva strandskyddet. Att företagets kontaktnät skulle försvåras kan knappast inte heller vara

ett skäl till att upphäva strandskyddet. Det finns inte någon form av lokaliseringsutredning som visar att den enda lösningen är att Kummelbergets industriområde måste utvidgas på strandskyddad mark. Som vi skriver nedan kommer en översyn göras av nuvarande industriområde genom att planenheten fått i uppdrag att pröva en förtätning av industriområdet. Det minsta kravet man kan ställa på en lokaliseringsutredning är att man visat att behoven inte kan uppfyllas inom nuvarande område. Men innan den prövningen är gjord kan inte vi se att det finns någon förutsättning att gå vidare med denna detaljplan.

Som särskilt skäl för området med den tänkta stenkrossen anges ”Behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området, 7 kap. 18 c § punkt 5 miljöbalken.” I detta fall finns något som kommunen menar är en lokaliseringsutredning över möjliga platser för en stenkross. Men vi menar att denna så kallade utredning inte kan ses som en seriös lokaliseringsutredning, den är allt för grund för det.

Vi kan inte se att Nacka kommun visat att skälen för upphävande av strandskydd håller för en närmare granskning. Det är faktiskt förvånande att Nacka kommun går ut med ett planförslag som vilar på så bräcklig grund.

En förtätning inom Kummelbergets verksamhetsområde borde prövats istället

Kummelbergets industriområde började byggas på 60-talet i samband med utbyggnaden av Orminge. Industriområdet eller verksamhetsområdet, som det numera kallas, har sedan dess utvidgats i etapper och regleras idag av 9 olika detaljplaner. Stadsplan 352 tillät den största utvidgningen, när den vann laga kraft 7 maj 1987, och det är den plan som fortfarande idag reglerar största delen av verksamhetsområdet. Fyra andra mindre detaljplaner vann laga kraft under slutet av 80-talet och 90-talet. Ytterligare fyra mindre detaljplaner vann laga kraft under åren 2007 - 2016.

Nu har beslut tagits i Miljö- och stadsbyggnadsnämnden, 26.1 2022, MSN 2021/107, att ge planenheten i uppdrag att pröva möjligheterna till en förtätning inom verksamhetsområdet genom ändring av stadsplan 352, DP 7, DP 25, DP 121 och DP 193. Det är bra att gällande planer inom verksamhetsområdet prövas vad gäller möjlig förtätning, men också att de får en översyn av planbestämmelserna. Kummelbergets verksamhetsområde behöver en ny samlad detaljplan med prövad förtätning och införande av högre miljökrav.

Det nya planarbetet är dock inte nämnt i samrådshandlingarna och inte heller på kommunens hemsida under projektet Kummelbergets verksamhetsområde, vilket vi finner anmärkningsvärt ur ett helhetsperspektiv. Föreningarna anser att en förtätning på redan ianspråktagen mark måste förordas framför att man lägger förslag till utvidgning på bekostnad av värdefull naturmark.

Utan att föregå det samråd som kommer på förtättningsplanen, så vill vi ge några kommentarer till hur uppdraget till planenheten är formulerat i tjänsteskrivelsen 2022-01-07. Mycket har hänt inom miljöområdet på de femtio år som gått sedan Stadsplan 352 med flera planer formulerades. Nya miljömål måste beaktas. Vid en översyn finns det möjligheter till en uppdatering av planbestämmelserna, men i tjänsteskrivelsen är inte ordet miljö över huvud taget nämnt, vilket vi finner mycket märkligt. Tvärtom sägs till exempel att möjligheten ska utredas att minska den så kallade *prickmark* som inte får bebyggas.

I stadsplan 352 finns ett 30 meter brett ”planterat skyddsområde” avsatt längs Skarpövägen, som enligt planen inte får bebyggas eller användas för upplag eller parkering, en kvalitet vi anser bör bibehållas och fortsatt säkras i planbestämmelserna. Inom verksamhetsområdet skulle behövas fler träd, fler genomsläppliga gröna markytor, gröna tak och gröna väggar, som ger ett bättre klimat, bryter ljud, tar upp vatten, binder föroreningar med mera och ger en visuellt bättre arbetsmiljö i verksamhetsområdet och en trevligare in- och utfart för de boende i Telegrafberget.

Underlaget *Dagvattenutredning Kummelberget*, Norconsult har utrett och visar på behov av åtgärder både i nuvarande verksamhetsområde och i utvidgningsområdet. Verksamhetsområdet är idag cirka 290 000 kvadratmeter stort och en utvidgning skulle öka området med cirka 58 000 kvadratmeter kvartersmark exklusive buffertzonen. Merparten av marken utgörs idag av bebyggd mark, hårdgjorda ytor för upplag och asfalterade vägar och parkeringar, vilket ställer krav på hållbar dagvattenhantering och klimatanpassning. Förutom befintliga dammar och diken vid utloppet till Myrsjön föreslås nya dräneringsbäddar både i buffertzonen och på allmän platsmark. I dagvattenutredningen föreslås rening även för dagvatten från Skarpövägen, dels genom anläggning av grunda växtbäddar/biofilterdike längs Skarpövägen i samma läge som befintliga grönytor och dels genom att anlägga ett underjordiskt makadammagasin i Stenhuggarvägen för rening av dagvattnet i ett andra steg.

Ändringen av Stadsplan 352 med flera planer är tänkt att hanteras med *standardförfarande*, vilket är märkligt när samrådsplanen hanteras med så kallat *utökat förfarande*.

Tillåt inte etablering av stenkross i Kummelbergets verksamhetsområde

Vi vill särskilt påtala att en permanent stenkross, som föreslås i detaljplanen för utvidgning av verksamhetsområdet i Kummelberget, är en synnerligen olämplig verksamhet intill ett naturreservat. Både för de störningar själva krossen i sig ger, men också för den ökning av tung trafik till och från stenkrossen som det medför.

Upplåtande av mark för en bergkross och masshantering med mellanlagring av krossmaterial fanns inte med i planuppdraget från början utan verkar ha kommit in i ett sent skede. Samrådsunderlaget har stora brister, lokaliseringsutredning saknas och artskyddsutredningen saknar bedömning av konsekvenserna vid en eventuell etablering av en stenkross. Inte desto mindre har den föreslagna platsen skrivits in i planbestämmelserna i detaljplanen och markerats med **J1** för masshantering, något som är mycket ovanligt och markerar en permanent verksamhet.

En lokaliseringsutredning för masshantering i Nacka har efterfrågats under samrådet, men någon sådan har inte gjorts. Den Power-Point-presentation *Översiktlig lokaliseringsstudie för masshantering*, som nu lagts ut för projektet på kommunens hemsida, kan inte kallas utredning. Ändå anges som särskilt skäl för upphävande av strandskyddet ”Behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området, 7 kap. 18 c § punkt 5 miljöbalken.”

I miljöredovisningen sägs under avsnittet *Natur Slutsatser och rekommendationer*:
”Planförslaget innebär en stor negativ påverkan på naturmiljön.

Då det i ett sent skede av planarbetet tillkommit att pröva en permanent bergkross i detaljplaneförslaget, så bör genomförda artskyddsutredningar kompletteras med en bedömning av

krossens eventuella påverkan på de aktuella fågelarterna. Viss risk föreligger för att artskyddet utlöses för någon eller några av arterna.

Enligt artskyddsutredningen kan stora hårdgjorda ytor och ökat buller medföra risk för negativ påverkan på flera skyddade fågelarter.

Den skyddsåtgärd för svarthakedopping som föreslås är att förbjuda högljudda och kraftigt vibrerande arbeten i byggskedet under häckningsperioden, på planområdets södra/västra sida. Häckningsperiod för svarthakedopping är från april till augusti.”

I den beskrivning som tillhör den gamla stadsplan 352 står *”Industriområdet är beläget nära attraktiva strövområden och relativt nära omfattande bostadsbebyggelse. Det bör därför ställas höga krav på att de företag som etablerar sig i området bedriver en sådan verksamhet att emissionerna från dem blir små. Verksamheter med bullrande, starkt luktande eller på annat sätt störande emissioner bör inte accepteras. En bestämmelse om detta har införts i planbestämmelserna.”* Texten skrevs för cirka femtio år sedan och sedan dess har ett stort antal nya bostäder tillkommit och flera nya bostadshus planeras i närområdet. Ambitionen i den gamla planen bör kvarstå. Kummelbergets verksamhetsområde är en olämplig plats för en stenkross.

Sedan det blev känt att en permanent stenkross lagts in i samrådsförslaget, så har en stark opinion emot förslaget hörts på sociala medier och i lokalpressen Nacka Värmdö Posten och Mitt i Nacka. Åren 1969 – 1985, var Värmdökrossen, en stor stenkross, etablerad i den östra delen av Kummelberget mot Myrsjön och många boende minns alla störningar. Under pågående samråd har politiker uttalat att de inte längre anser det lämpligt med en permanent stenkross i Kummelberget. Det är oklart om det även gäller en stenkross med tidsbegränsat bygglov, vilket kan ges i upp till 15 år. Det vore bra om planerna på en masshantering i Kummelberget redan är inaktuella, men vi har i vårt remissvar att förhålla oss det som står i samrådshandlingarna.

Oklarheter kring föreslagen buffertzon

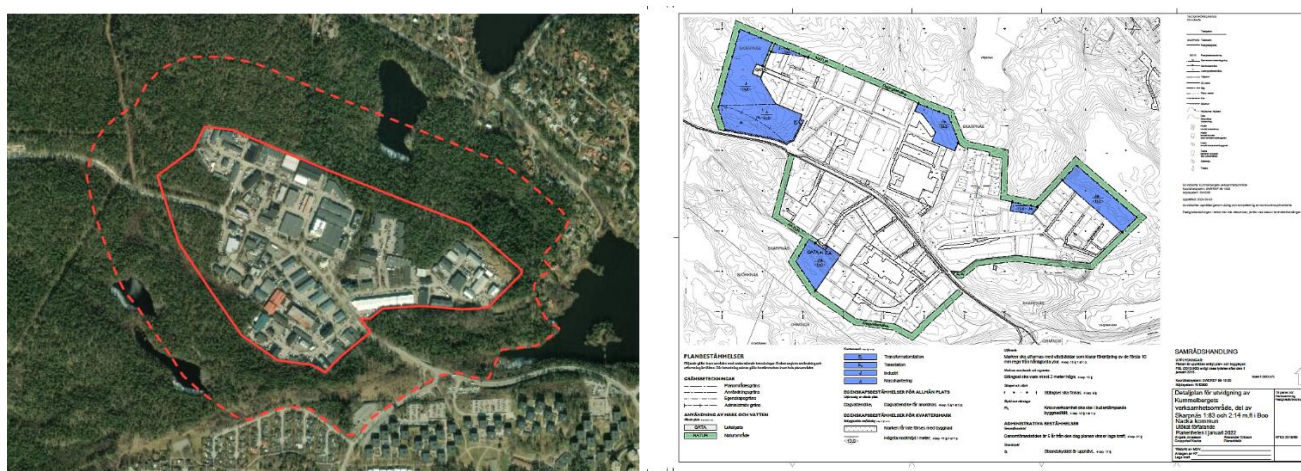
En 15 meter bred buffertzon föreslås på kommunal mark längs hela verksamhetsområdets nya gräns. Förutom behovet att anlägga växtbäddar för att klara dagvattenhanteringen när verksamhetsområdet utökas, så är syftet med buffertzonen oklart. I Planbeskrivningen sid 13 sägs *”Detta är en ”buffertzon” mot framtida naturreservatet och möjliggör viss naturvårdsskötsel utöver vad som kan göras inom ett naturreservat.”* Vad menas med det?

I Miljöredovisningen sid 13 står *”En buffertzon i form av allmän plats NATUR planeras runt hela verksamhetsområdet. Detta är positivt, då kommunen på detta sätt minskar risken för konflikter mellan verksamheterna inom kvartersmark och det planerade naturreservatet Skarpnäs.”*

Idag är det närmaste området utanför verksamheternas fastighetsgräns nedskräpat och ofta är den kommunala marken annekterad för diverse upplag. Har kommunen tänkt att buffertzonen ska lösa det? Sammantaget utgör buffertzonen en stor areal och det kan innebära en hög städkostnad. Gränsen är cirka 3000 meter lång. Med en bredd på 15 meter blir det 45 000 kvadratmeter. De två meter höga nätstängslen skyddar inte mot varken nedskräpning eller annektering. Skulle krav på tätt plank kunna skrivas in i planbestämmelserna för att minska nedskräpningen?

I Miljöredovisningen sid 11 och 14 - 15 används begreppet buffertzona med en helt annan innebörd och storlek relaterat till Hebert, M. (2020). Artskyddsutredning för fåglar Kummelbergets verksamhetsområde, Nacka kommun. Calluna AB, vilket blir otydligt och förvirrande. ”Den skyddsåtgärd för svarthakedopping som föreslås är att förbjuda högljudda och kraftigt vibrerande arbeten i byggskedet under häckningsperioden, på planområdets södra/västra sida. Häckningsperiod för svarthakedopping är från april till augusti. För att den s.k. buffertzonen mellan verksamhetsområdet och det blivande naturreservatet Skarpnäs ska fylla sin funktion, bör zonen bestå av befintlig naturmark till övervägande del. Passager eller liknande kan byggas ut men anläggningar som innebär större ingrepp som påverkar befintlig mark och vegetation – bör undvikas.”

Kartorna nedan visar på skillnaden mellan de två användningarna av begreppet buffertzona.

Till vänster. Översikt över landskapet som omger Kummelbergets verksamhetsområde, där röd heldragen linje visar tidigare planområdesgräns och röd streckad linje visar buffertzona kring planområdet. Figur 2 i Hebert, M. (2020). Artskyddsutredning för fåglar Kummelbergets verksamhetsområde, Nacka kommun. Calluna AB.

Till höger. Samrådshandlingen Plankarta Detaljplan för utvidgning av Kummelbergets verksamhetsområde, där blå färg markerar föreslagen utvidgad kvartersmark som får bebyggas och grön färg står för den 15 meter breda buffertzonen med markeringen NATUR.

Avvägning mellan motstående intressen

Nacka kommun menar att man minskat ytan naturmark som tas i anspråk utifrån naturvärden med mera. Det är riktigt att så har gjorts och det är givetvis bra. Men vi menar att i detta fall finns inte skäl att utvidga verksamhetsområdet på bekostnad av naturmark som dessutom i stor utsträckning ligger under strandskydd. Vi har tidigare visat att skälen för att upphäva strandskyddet inte håller och att man kan använda verksamhetsområdets ytor mer effektivt än idag vilket också ska prövas i en planprocess som har startats strax innan denna plan skickades ut på samråd. Vidare hävdas att ”De områden som föreslås för exploatering hyser inte värden som inte återfinns i angränsande naturområde.” Detta har vi kommenterat tidigare i detta remissvar. Den föreslagna utvidgningen kommer att öka buller, ljus och luftföroreningar i det omgivande skogsområdet med sjöarna Vittjärn och Krokträskan.

Vi delar inte bedömningen att intresset av att utöka verksamhetsområdet överväger de allmänna intressena av att bevara naturmarken runt verksamhetsområdet och därigenom bevara natur- och rekreationsvärdena i det kommande Skarpnäs naturreservat. Skog med höga naturvärden bör dessutom ses som en ändlig resurs som vi inte kan få tillbaka.

Sammanfattande synpunkter

- **tillåt ingen utvidgning i Kummelbergets verksamhetsområde på bekostnad av naturmark**
- **pröva i stället förtätning och uppdatera miljökraven i gällande stads- och detaljplaner i Kummelbergets verksamhetsområde**
- **tillåt ingen etablering av stenkross i Kummelbergets verksamhetsområde**
- **oklarheter föreligger kring föreslagen 15 meter bred buffertzoon mellan verksamhetsområdet och Skarpnäs naturreservat**

Föreningarna avstyrker förslaget till Detaljplan för utvidgning av Kummelbergets verksamhetsområde.

För Naturskyddsföreningen i Nacka
Ronny Fors
ordförande ronny.fors@naturskyddsforeningen.se

För Boo Miljö- och Naturvänner
Kerstin Lundén
ordförande kerstin.lunden.natur@gmail.com

Kopia sänd till

Miljöenheten, Nacka kommun
miljoenheten@nacka.se

Kommunekolog Matilda Apelqvist
matilda.apelqvist@nacka.se

Kommunekolog Anna Engström
anna.engstrom@nacka.se

Kommunekolog Anna Herrström
anna.herrstrom@nacka.se